

Černý, Michal. *Jak učit sám sebe*. Brno : BizBooks, 2016. 200 s. ISBN 978-80-265-0519-8

Knihka predstavuje „*praktickú príručku pre ľudí, ktorí sa chcú sami vzdelávať*“ a obsahovo je postavená na princípoch heutagogiky a konektivistického prístupu k vzdelávaniu. Rozdelená je do siedmich kapitol: 1. hľadanie vlastnej vzdelávacej cesty, 2. metódy učenia, 3. písanie, 4. čítanie, 5. kreatívne techniky, 6. vizualizácie informácií a ich analýza, 7. riadenie času.

Autor publikácie veľmi pútavo a zrozumiteľne ozrejmjuje súčasné trendy vo vzdelávaní, len pomaly prichádzajúce aj do našich krajín a upozorňuje, že okrem klasického vzdelávania prostredníctvom čítania tlačenej knihy a tvorby poznámok, sa vzdelávanie čoraz viac presúva do online priestoru. Ten vzdelávanému ponúka priam nekonečné možnosti. Či už ide o samotný obsah, formu vzdelávania – online kurzy, sociálne siete, prednášky, ale aj metódy vzdelávania. V úvodnej kapitole sa môže čitateľ dozvedieť ako začať so samovzdelávaním, a to zohľadnením vlastných záujmov a preferencií v učení. Bližšie je popisovaný princíp autonómneho učenia, kde pedagóg (ak nejaký je) ovplyvňuje proces len minimálne. V rámci tohto modelu vzdelávania autor odporúča vytvorenie osobného vzdelávacieho prostredia, a rovnako tak kompetenčného portfólia, na základe ktorého si vzdelávaný vytvára plán vzdelávania.

V druhej kapitole autor postupne prechádza k samotným metódam učenia, pričom rozlišuje *a) klasické metódy*, a to notoricky známe priebežné učenie sa, dril (memorovanie) a jazykový denník, *b) kreatívne metódy* – R/A/F/T, „Viem, chcem vedieť, dozvedel/a som sa a E-U-R a *c) skupinové učenie* prostredníctvom hrania rolí, učenia druhých či párového učenia. Na ďalších stranách sa detailnejšie venuje technikám písania a čítania, ktoré sú v procese vzdelávania kľúčové, ale ich dôležitosť býva podceňovaná či prehliadaná. Úroveň schopnosti čítať (s porozumením) je v procese štúdia individuálneho alebo prebiehajúceho vo väčšom sociálnom priestore rozhodujúca. Písanie zas predstavuje nástroj reflexívneho učenia. V oboch kapitolách opäť možno nájsť viacero techník na efektívne písanie a čítanie textov.

Pozornosť je venovaná taktiež kreativite a kreatívnym technikám, pričom autor chce v čitateľovi podnietiť inovatívny prístup k učeniu, napríklad v nahliadaní na učebný text či zapamätanie naučeného. Spomína sa už pomerne známy a často využívaný brainstorming, či brainwriting fungujúci na podobnom princípe, ale v písomnej forme. Inšpiratívne môžu byť o čosi menej známe techniky Diamant, kolážové metódy, T-graf či 6 farebných klobúkov. Vizualne typy ocenia predposlednú kapitolu, ktorá sa venuje technikám vizualizácie informácií, ktoré môžu byť vhodnou alternatívou ku klasickému poznámkovaniu.

Vzhľadom na to, že samovzdelávanie vyžaduje značnú mieru vnútornej motivácie, pevnej vôle a sebariadenia, je do knihy vhodne zaradená kapitola o riadení času (v angl. time-management). To sa pri myšlienke efektívnej organizácie svojich činností stáva nutnosťou, nielen v procese samovzdelávania, ale taktiež v práci. Väčšina techník je založených na princípe striedania intervalov, kedy sa jednotlivec intenzívne venuje danej činnosti (napr. 25 minút) a kedy oddychuje (5 minút).

Veľkým prínosom publikácie je, že reflektuje dôležitosť celoživotného vzdelávania. Fokus je kladený predovšetkým na samovzdelávanie v dospelosti a autor stavia na téze, že vzdelávaný sám rozhoduje kedy a čo sa chce učiť, aké má záujmy a potreby. Nato čitateľ, vzhľadom na spôsob, akým sa realizuje formálne vzdelávanie (potlačenie potrieb konkrétneho študenta na úkor dosiahnutia požadovanej normy u všetkých študentov s pomerne direktívnym prístupom pedagóga), nemusí byť zvyknutý. V knihe je uvedených množstvo praktických rád ako zobrať samovzdelávanie do vlastných rúk, počnúc vytvorením plánu vzdelávania, cez zmanažovanie času na učenie až po výber metódy učenia. Ponúkaná je pritom vždy možnosť výberu z viacerých techník. Od klasických až po inovatívne. Vzhľadom nato, že vzdelávanie čoraz intenzívnejšie prebieha v online svete, v prehľadnej tabuľke v závere knihy je možné nájsť množstvo odkazov na veľmi nápomocné aplikácie, weby či online nástroje, ktoré môžu uľahčiť a zefektívniť učebný proces. A navyše mať z učenia a sebarozvoja radosť. Kniha preto môže byť veľmi užitočnou pomôckou obzvlášť pre samoukov, ktorí sa neboja nových efektívnych a tiež inovatívnych spôsobov učenia sa v modernej ére technológií. Či už ide o študentov rôznych stupňov škôl (predovšetkým však vysokých), zamestnancov firmy alebo podnikateľov.

Zuzana Kožárová, kozarova@saske.sk